

Hi ha un compost de *mal-bé* encara en ús en el llenguatge popular amb el sentit medieval de 'mal profit, mala fi', només que en lloc de 'fer' o 'venir' o 'metre' va amb 'tenir' = *haver*: *malviatge* o *malvinatge*, que en realitat és *mal-bé ha(t)ja* o *mal-ben baja*. Ja l'usava el vates de Folgueroles en fulminar l'apòstrofe: «Comte de Santa Coloma: *malviatge* qui 't parí! / El dia que vares néixer - fou un dia maleit, / per què al bressol no 't mataren - eixams de serps i escorpins!»; i no era menys d'uns esglaons més avall en la graonada literària d'aquells anys: «(Lo Cantador, al veure'u fa un mohiment, adelantant-se, y ensopega, fent-la rodolar, ab la regadora): *Cant.*: *malviatje* la regadora!», Pitarra (*Lo Cantador*, en *Gatades*, p. 101). Que és familiar en el català comú aqueixa exclamació maledictòria tothom ho sap, i no sols en el Princ., perquè la retrobem a Mallorca (Moll) i fins a Eiv. («*malvietje*: maldito», PzCabr.), aquí amb una *é* que ens pot estranyar tan poc com la *d'heure* per *haure*, *haver*, o *sebre* per *saber*. És clar que variants com *vatja* per *vaja*, o *vetja*, o *ratja*, són el nostre pa de cada dia, i que el pas de *malbé hatja* a *malbiatja* no crida més l'atenció que els casos de *criar*, *arriar* o *biaces*.⁵

Però així com *faça bé* alterna amb *ben fet* i amb *ben bé*, i *estar bé* amb *ben-estar*, o tal com hi ha *ben-haja* al costat de *bé acabi*, també es troba, en lloc de *malviatge*, una variant, que més s'hauria hagut d'escriure *malbinatja* que *malvinatge*. És popular de molts llocs (jo no ho havia sentit més que així a la meua mare, gironina, i a parents seus), i també a les Borges d'Urgell «per *malviatge* es diu *malbinággè*» (BDLC VI, 71); igualment, en fonts conservadores, per tot el Princ.: «Ángeleta ya finava --- / *malvinatje* Tarragona y qui me l'ha anomenada», MilàF (*Romillo*, 3362f.); «*malvinatge* el teu cap verd!... t'havia d'haver garrotejat, abans que embarcar-te!», Ruyra (*Pinya de Rosa* II, 133). Totes dues variants en EmVilanova: «No ploris, Riteta, *malvinatje!* ---. —Com he patit per dir-t'ho; *malviatje!*» (*Plorant y Rient*, 37, 38), que, com sigui que la forma hi canvia, amb l'interlocutor, potser fóra indicatiu que per a Vilanova cada una de les dues formes era més pròpia de tal edat, o tal sexe o tal posició social.⁶

Ben mirat *mal-ben haja* no era més que una emfatització del *mal-haja* de la llengua general (i inversió de *ben-haja*), del qual ja a penes cal parlar, essent cosa de formació transparent i de la llengua de sempre. De fet no en tinc a mà testimonis literaris anteriors als del B. de Maldà, en la seva aversió monomànica: «*malhaja* els gavatxos per lo pèssims tots ells que són», «los gavatxos *malhaja* tots ells» (*Coll. B. V.*, 120, 180); i en lèxics «*malhaja* lo darrer: postremum occupet scabies, periat, male fit» (*DTO*. 1647). Tanmateix contenen que l'unionista valencià Gonçalbo humilià el Cerimoniós amb un «*mal haja* qui se n'irà, encara, ni encara!»: venjat per l'històric i implacable «ne zqui no-us rocegarà susara e susara?»

Sobre els innumerables compostos en *mal*, cal tenir en compte que en realitat això hi funciona com un prefix. I per tant, de quasi tots parlarem només a l'ar-

ticle del segon membre. Amb algunes excepcions, per raó especial:

Malcaient 'perjudicat': és un mot del *Consolat*: «E aquells dos bons hòmens deven en tal guisa temprar aquell dan, e aquell interès, que'l senyor de la nau haurà sostengut per culpa dels mercaders, que lo senyor de la nau ne los mercaders no y sien *malcaents*» (§ 190, Pard., p. 218); en realitat és homòleg i potser inspirat de l'oc. ant. *mescazent*, part. actiu de *mescazer* «méchoir, tourner mal», fr. ant. *mescheant* 'dissortat' (fr. mod. *méchant* 'malvat'); no n'ha quedat memòria fora d'algun escriptoret que l'ha pescat en el Lab. (on figura com a desuet, tret del *Consolat*).

Malcontent, V. *CONTENT* II, 888b13-21, on no hem dit que encara és popular, almenys a muntanya (sentit a La Vansa, al peu del Cadí, 1932).

Malcorar 'incitar, induir a mal, irritar (contra algú)' mot val., maestr. i tort.: «car vós *malcorau* les dones casades / tenint per marits los hòmens ja vells», *Procés de les Olives*, 1473; «ell és lo dimoni, y de ahí en avant, que ha pegat en *malcorar* a l'ull dret», *Rond. de Rondalles*, 28; «PACO: Pues crida a tons pares / que vullc vóre-los yo: / per tu ve así un hóm... PEPICA: A tu te *malcóren*. / PACO: Els séls <'gelosia'> me devóren: / no hu puc resistir», Escalante (*Mil Duros y Tartaneta* II, esc. 5, *Cuento del Dum.*, 13-viii-1916, 634a; no en CROs ni Sanelo). Derivat de *cor* i potser més aviat com a intensiu d'*acorar*, *malencorar* en algun parlar del Princ. (*AlcM*). Cf. però, l'abast semàntic ampliat de *mal de cor*, que significa 'mal d'estómac' en català central (id. *maldecò* eiv., PzCabr.), i fins i tot 'sensació de debilitat famolenca'.

Malcuinat 'malifeta' «predispòsta per a pendre part en tots los ròbos y *malcuynats* que 's feen per allí», MGadea (*T. del Xè* I, 54; també 226).

Maldecap en el sentit material de 'cefalàlgia' és evident que seria cosa de sempre [*DTO*. 1647; més detallat 1670], i a penes cal dir que és de tot el domini lingüístic (fins als Pirineus: a Estaoñ ho usen, i no *migranya*, sense distinció, 1934; i a Eiv., PzCabr.); en el sentit metafòric de 'preocupació, aflicció': ja Belv. («pesar, pena, y axí's diu del fill dolent que dóna *mal de cap* a sos pares; trenca-cap, *quebradero de cabeza*, molestum negotium»). I ho trobem en escriptors, des de 1800: «De gent la més pageda, en los dos sexes, era numerosa esta entrada del Col·legi de la Bona Vida, i en tots sos aposentos, havent-se anat a casa Solà, per eixir-se de *mal de cap*, lo P. Jaume de l'Hospital, que no li agraden semblants taboles», B. de Maldà (*Coll. B. V.*, 100).

Ara bé, s'usava molt en plural, amb aquest valor, i els gramàtics insistien que calia dir *mals de cap*, com de fet es troba en escriptors; però d'altres no pas innovadors ja usen *maldecaps* a fi de segle: «l'Autoritat, que altres *maldecaps* tenia, a ciutat, que ocupar-se de mantenir l'ordre a la montanya ---», MrnVayreda (*Puy.* I, 38); també exemple mall. de prop de 1900 i val. de 1928 en *AlcM*; els diccs. mantingueren com a única la grafia *mal de cap* (així encara Bulb., Vogel i *DOrt.*), que implicava condemnar aquell plural; fins